

Intervjuundersökning av besökare i Luleå kommuns skog i Hertsölandets naturreservat, om deras syn på skog.

Författare: Andersson, Lars och Eklund, Sara

Innehåll

1. Sammanfattning	1
2. Inledning.....	1
3. Metodik (Material och metoder).....	2
4. Resultat	4
5. Diskussion.....	6
6. Slutsats	7
7. Referenser	7
8. Bilaga.....	7

1. Sammanfattning

Intervjuer om synen på skog och skogsbruk gjordes med besökare i Luleå kommuns skog i Hertsölandets naturreservat augusti till oktober 2021. Totalt intervjuades 205 personer med tre olika frågor.

I intervjuerna framgår det att komma till ett kalhygge under en utflykt eller vandring är för de flesta, 78%, en helt eller delvis negativ upplevelse. Endast för 4% är det en odelat positiv upplevelse. Detta resultat överensstämmer i hög grad med undersökningen Friluftsliv 2014 som Naturvårdsverket genomförde med totalt 8410 respondenter spridda över hela landet, var de flesta anser att ett hygge inte alls är en attraktiv miljö för friluftsliv, medan endast 1% anser att ett hygge är en helt och hållet attraktiv miljö för friluftsliv.

Vidare framkom i intervjuerna att en kraftig majoritet tycker att skogen i naturreservatet ska skyddas från skogsbruk. 85% håller med helt och hållet, och 13% håller delvis med om det, vilket sammanlagt utgör 98%.

Dessutom anser en majoritet att skogarna som Luleå kommun brukar, ska brukas hyggesfritt. 71% av de tillfrågade håller med helt och hållet om påståendet. 22% håller delvis med. Alltså sammanlagt 93% håller helt eller delvis med.

2. Inledning

Initiativet till denna undersökning togs av Luleå Naturskyddsförenings arbetsgrupp för skogsbruk utan hyggen.

Riksomfattande undersökningar har gjorts i Sverige om hur människor ser på skogen. I Naturvårdsverkets undersökning Friluftsliv 2014 (1) framkommer att de flesta ser skogen som en attraktiv miljö för friluftsliv, medan en majoritet anser att ett hygge inte alls är attraktivt för friluftsliv. Ytterst få, endast 1%, anser att ett kalhygge är helt och hållet attraktivt som miljö för friluftaktiviteter.

Ibland antas att de lokala uppfattningarna om skog, skogsbruk och inte minst kalhyggen avviker från de uppfattningar som dominerar i riksomfattande undersökningar. Därför ville vi göra en skarp men enkel undersökning av åsikterna om skog, skogens förvaltning och Luleå kommuns skogsbruk, bland dem som besöker skog i Luleås närhet. Vi valde att göra en kvantitativ intervjuundersökning i Hertsölandets kommunala naturreservat. I anslutning till friluftsanläggningen där finns eldplatser, vindskydd, vandringsleder (bitvis med spång), bryggor och en parkeringsplats i sydöstra änden av sjön Hertsöträsket. På så vis föll det sig också naturligt att fråga om skötseln av skog i reservatet. Syftet med undersökningen är att få inblick i hur besökare i Luleå kommuns skog ser på skog och skogens förvaltning samt höra om deras åsikt kring hur Luleå kommun tar hand om sin skog. Ett mål med undersökningen är att kunna presentera resultatet, t.ex. i media eller för beslutsfattare.

3. Metodik (Material och metoder)

Under hösten 2021 intervjuades totalt 205 personer i området runt Hertsöträsk friluftsanläggning.

Plats, besöksmönster och tid

I området för undersökningen finns inte kalhyggen. Sjön, eldplatserna, byggnaderna och stigarna är inbäddade av skog. Vid flera av intervjutillfällena var parkeringen full eller nästan full av bilar, som mest ca 35 personbilar. Flera av besökarna var ute i sällskap, men en del var där enskilt. Ett antagande om att det i medeltal reste tre personer i varje bil skulle innebära att det samtidigt fanns runt ett hundra besökare i närområdet. Under loppet av en dag lämnade ett antal bilar platsen medan andra tillkom, så antalet besökare under en fin höstdag kunde vara ännu större. Även vid Lillträskets parkering kunde enstaka, upp till kanske fem eller sju bilar stå. En del personer kom med cykel eller till fots från Hertsöns bostadsområde.

Under ett år besöks skogarna i Hertsölandets naturreservat av tusentals människor. De intervjuade är att betrakta som ett stickprov av reservatsbesökarna.

Intervjuerna utfördes dagtid från 22 augusti till och med 24 oktober 2021 (se *Tabell*

1) i Hertsölandets naturreservat i Luleå kommun, i omgivningarna runt Hertsöträsket, längs stigar, vid eldplatser, bilparkeringen i sydöstra änden av Hertsöträsket, vid rastskydd och i terrängen däromkring. Främst utfördes intervjuerna på helgdagar med vackert väder. Intervjuområdet och intervjudagarna valdes utifrån möjligheten att komma i kontakt med många besökare till skogs.

Tabell 1. På följande datum utfördes intervjuer.

Datum för intervjutillfällen
2021-08-22
2021-08-28
2021-08-29
2021-09-05
2021-09-08
2021-09-11
2021-09-19
2021-09-26
2021-10-03
2021-10-09
2021-10-23
2021-10-24

Intervjuerna genomfördes på följande sätt.

Data i denna undersökning är framtagna genom personliga intervjuer med besökare på plats. Genom personliga intervjuer säkerställdes en god indatakvalitet. Det motsvarar andra besöksundersökningar, exempelvis rapporten "En djupdykning i Bohusläns besöksnäring (2, Johansson

2017). Tre personer (intervjuare) utförde intervjuerna, utifrån instruktion på framtaget formulär (se bilaga). Vi som genomförde intervjuerna var Lars Andersson och Sara Eklund, båda från Naturskyddsföreningen, och Ari Hultqvist, Friluftsrämjandet. Intervjuerna utfördes som ideellt arbete. Formuläret togs fram för att intervjuerna skulle ske på enhetligt och stringent sätt.

Intervjuaren rörde sig i området och frågade de personer som påträffades om de var villiga att svara på tre frågor om skog. Alla som påträffades och var villiga att svara och som pratade svenska intervjuades. Totalt intervjuades 205 personer. Det utgör ett stickprov av dem som söker sig ut till skogs i Luleåtrakten.

Kontakten inleddes med att hälsa, berätta vilken organisation vi kom från (Naturskyddsföreningen eller Friluftsrämjandet) och fråga om personen ville svara på tre frågor om skog.

Frågorna ställdes på svenska, varför endast svensktalande ingår i underlaget, även en del utrikes födda. En minoritet av reservatsbesökarna som påträffades vid intervjutillfällena, kanske ett tjugotal, var inte svensktalande. De flesta av dessa var utländska studenter vid Luleå Tekniska Universitet. En bråkdel av besökarna som svarade på intervjufrågorna var turister från annan ort i Sverige, på utflykt i detta skogsområde.

Större sällskap mitt under vandring var i vissa fall ovilliga att stanna, men ofta accepterade sällskapet att någon av dem intervjuades, vilket då gjordes. Löpande och cyklande personer var sällan möjliga att intervjuas, men i ett fall accepterade en cyklist att stanna och svara. En del var upptagna eller ovilliga att avbryta sin vila eller aktivitet, och då accepterades deras önskemål om att vara i fred. En del sällskap som rastade accepterade att alla deltagarna intervjuades. Huvuddelen av dem som påträffades under intervjutillfällena var villiga att intervjuas.

Inget urval gjordes utifrån klädsel, aktivitet, kön, hudfärg, ålder etc. utan alla som påträffades tillfrågades enligt beskrivningen ovan, med undantag av små barn.

Intervjuerna dokumenterades på formulär, i vissa fall på papper, men samtliga överfördes till digitala formulär. Varje intervju har en unik identifiering genom registrering av datum, intervjuare och intervjuens nummerordning under dagen. Resultatet sammanställdes och summerades. Programmet Excel användes i detta arbete.

I intervjun användes enkelt språk. Den innehöll tre korta tydliga frågor, fyra tydliga svarsalternativ utifrån en gradering samt en "nödutgång" om den svarande inte vet/inte kan svara. (Se bilaga med frågeformuläret). De tre frågorna, mer exakt en fråga och två påståenden, var:

- Om du är på utflykt eller vandring, och kommer till ett kalhygge, hur blir din upplevelse?
- Skogen i naturreservatet ska skyddas från skogsbruk.
- Skogarna som Luleå kommun brukar ska brukas hyggesfritt (att avverka utvalda träd istället för att kalhugga).

Etiska överväganden och anonymitet

Det finns fyra forskningsetiska principer för personintervjuer (3). Denna intervju ingick inte i akademisk forskning, men då dessa principer i huvudsak är generellt ändamålsenliga så refereras de här.

Vi iakttog *individskyddskravet*. Detta kan delas upp i fyra komponenter:

Informationskravet uppfylldes genom att intervjuaren vid kontakten (mötet) berättade vilken organisation hen tillhörde, och frågade om personen ville svara på tre frågor om kommunens skog.

Samtyckeskravet uppfylldes genom att den påträffade personen själv bestämde om den ville medverka och svara.

Konfidentialitetskravet var uppfyllt genom att inga namn eller personuppgifter registrerades. För att den intervjuade skulle kunna känna sig trygg, och inte oroa sig för om personuppgifter skulle sparas, utnyttjas och kunna missbrukas valde vi att göra intervjuerna utan att fråga om namn och andra personuppgifter. Denna rutin motsvarar tillvägagångssättet i en intervjuundersökning utförd vid två museer (4).

Nyttjandekravet uppfylls genom att informationen inte används för kommersiella syften och inte för att fatta beslut eller vidta åtgärder som påverkar deltagarna. Eftersom intervjupersonerna inte är

registrerade kan de inte kontaktas eller påverkas eller utsättas för åtgärder som en följd av intervjun.

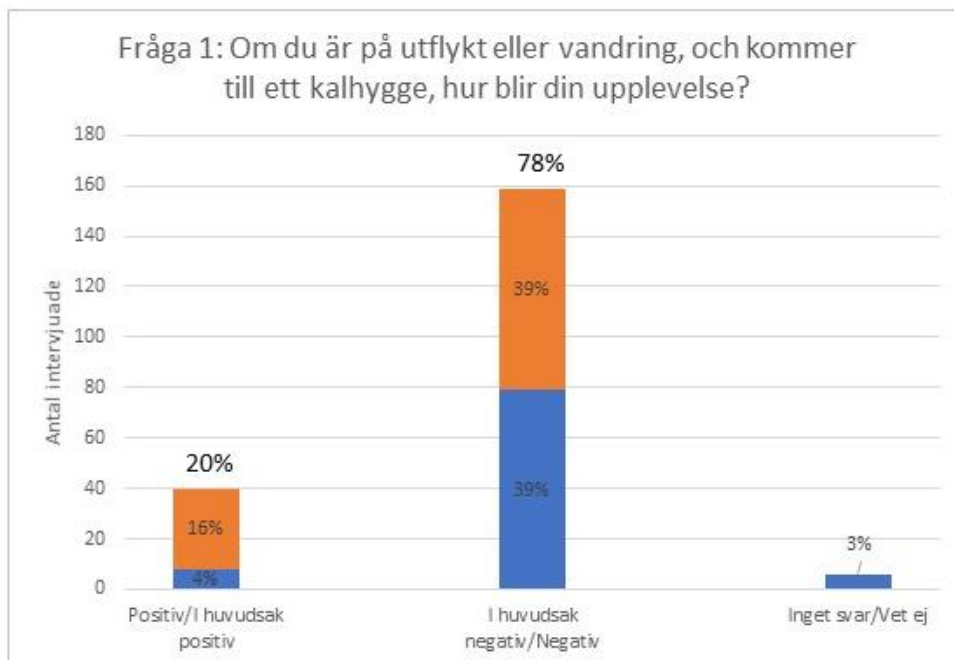
Bortfallet i form av besökare som inte velat intervjuas registrerades inte (jfr. m. Johansson 2017). Bortfallet vid våra intervjuer var litet. Det följde inte heller något mönster av deltagare, utan betingades snarast av vissas tidsbrist eller önskan att vara ifred, förutom för en enda person, som blev irriterad när frågorna ställdes, och avbröt intervjun. Andra har tydligt framfört sina synpunkter oavsett var på skalorna deras svar låg, och även inom sällskap har svarande framfört motsatta uppfattningar.

Varje fråga behandlades som en egen undersökning. Alla procentsatser har avrundats till heltal. En svarande motsvarar 0,49%. Tre svarande motsvarar alltså 1,47%, vilket avrundat till heltal blir 1%. När avrundade procentsatser summeras kan totalsumman således ibland avvika från 100% med enstaka procent.

4. Resultat

De 205 svaren från intervjuade har fördelats procentuellt enligt följande:

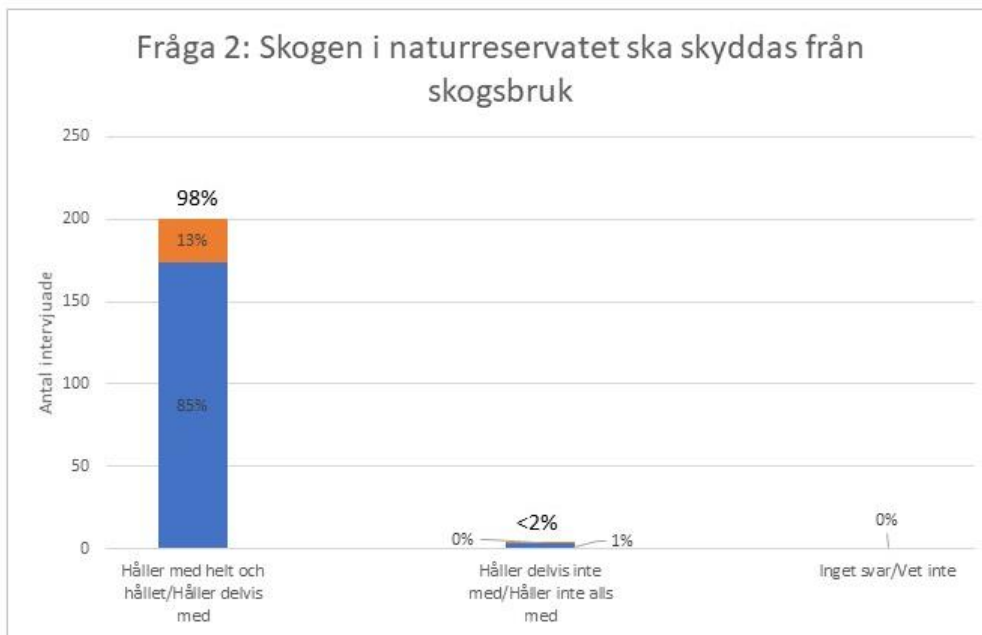
Första frågan tog upp upplevelsen av kalhyggen: "Om du är på utflykt eller vandring, och kommer till ett kalhygge, hur blir din upplevelse?" Endast 4% uppgav en odelat positiv upplevelse. För 39% var det en helt negativ upplevelse. 16% hade en i huvudsak positiv upplevelse men 38% en i huvudsak negativ upplevelse. Negativ och i huvudsak negativ upplevelse av ett kalhygge utgjorde en kraftigt övervägande andel av svaren med 78%, att jämföra med positiv och i huvudsak positiv upplevelse av kalhygge som sammantaget fick 20% av svaren. 3%, alltså sex personer, kunde inte svara på frågan. Se figur 1.

Figur 1. Svarens fördelning på fråga 1. 4% är positiva till hyggen (blå), 16% är delvis positiva (orange), medan 39% är negativa och lika många, 39%, är i huvudsak negativa till hyggen.

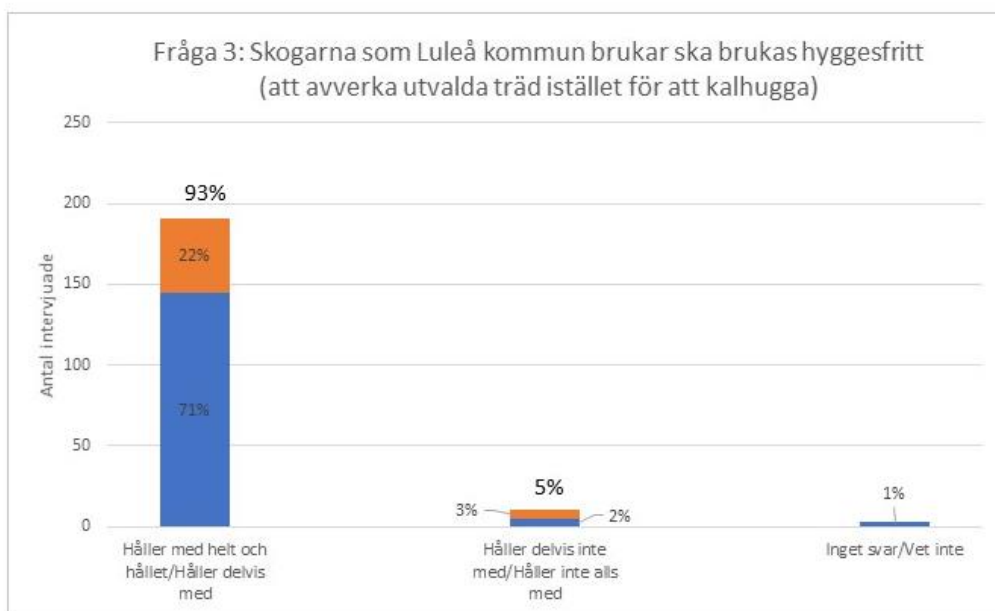
Andra punkten gällde huruvida skogen i reservatet ska skyddas från skogsbruk, ställd som ett påstående. De svarande fick ta ställning till om de håller med, håller delvis med, håller delvis inte med eller håller inte alls med om påståendet "Skogen i naturreservatet ska skyddas från

skogsbruk.” 85% höll med helt och hållet, och 13% höll delvis med om att skogen i naturreservatet ska skyddas från skogsbruk, vilket sammanlagt utgjorde 98%. En enda person svarade ”håller inte alls med”, vilket procentuellt utgjorde 0,49%, alltså mindre än 1%. Tre svarade ”håller delvis inte med”. Sammantaget utgjorde de fyra svaren på håller delvis eller inte alls med, knappt 2%. Se figur 2. En person kunde inte svara.

Figur 2. Svarens fördelning på fråga (egentligen påstående) nr 2. 85% håller med helt och hållet (blå), 13% håller med delvis (orange), sammanlagt 98%, medan 1% (tre personer) håller delvis inte med (blå) och en person som inte alls håller med utgör inte en hel procent (orange).

Tredje punkten var påståendet ”Skogarna som Luleå kommun brukar ska brukas hyggesfritt (att avverka utvalda träd istället för att kalhugga)”. 71% höll med helt och hållet om påståendet och 22% höll delvis med, alltså sammanlagt 93% höll helt eller delvis med. 2% höll delvis inte med medan 3% höll inte alls med. 1,47% dvs. tre personer hade inget svar till påståendet. Se figur 3.

Figur 3. Svarens fördelning på fråga (egentligen påstående) nr 3. 71% håller med helt och hållet (blå), 22% håller med delvis (orange), sammanlagt 93%, medan 2% håller delvis inte med (blå) och 3% håller inte alls med (orange).

5. Diskussion

Resultaten från intervjuundersökningen visade tydligare än förväntat att upplevelsen av hyggen är negativ för de flesta. Det finns ett omfattande stöd för att skogen i naturreservatet ska skyddas från skogsbruk liksom för att kommunen ska bedriva ett hyggesfritt skogsbruk genom att avverka utvalda träd istället för att kalhugga.

Upplevelsen av hyggen som negativ eller i huvudsak negativ är i samklang med resultatet från den stora undersökningen Friluftsliv 2014 med totalt 8410 respondenter spridda över hela landet. På frågan om ett hygge (på bild) var en attraktiv miljö för friluftsliv svarade endast 1% att ett hygge var en helt och hållet attraktiv miljö för friluftsliv. Även i vår undersökning upplevde en mycket liten andel hyggen helt positivt, bara 4% av de svarande.

Frågan som ställdes i Friluftsliv 2014 var "I vilken utsträckning anser du att bilden visar en miljö som är attraktiv för dig att utöva friluftaktiviteter i?" Svaren som fanns att välja på var Inte alls, Något, Delvis, I hög grad och Helt och hållet. De två mest negativa svaren var alltså "Inte alls" (57,5%) och "Något" (24,0%) som tillsammans fick 81,5% av svaren. Det ligger snubblande nära denna intervjus resultat att 78% av de svarande upplevde ett kalhygge som helt eller i huvudsak negativt.

Vi kan alltså konstatera att svaren om upplevelsen av hyggen i denna besökarintervju ligger nära de svar som erhöles i den riksomfattande undersökningen. Vi anser därför att vår besökarintervju har en tämligen god representativitet.

Uppfattningen att skogen i naturreservatet ska skyddas och inte utsättas för skogsbruk var helt dominerande. Hela 85% höll med helt och hållet, och 13% höll delvis med, vilket sammanlagt utgjorde 98%.

Detta står i bjärt kontrast emot den gällande skötselplanen för Hertsölandets naturreservat, med en zonindelning som innebär att bara en fjärdedel av skogen har ett permanent skydd, medan tre fjärdedelar av skogen är belägen i en zon för skogsbruk. Visserligen finns skrivningar i skötselplanen

om att det ska vara ett "hänsynsfullt" skogsbruk, (som skogsbolag alltid brukar karaktärisera sitt skogsbruk) vilket här betyder bland annat att slutavverkningar inte får vara större än 5 hektar, dvs. upp till 10 fotbollsplaners sammanlagda storlek. Det finns även möjlighet att avsätta ytor i den brukade zonen för "naturvård, orörd" (NO) och "naturvård, skötsel" (NS), vilket har varit värdefullt när det tillämpats, men det är små ytor jämfört med hur mycket som brukas. Naturvårdsskötsel har varit värdefullt för att inom ett lövskogsprojekt (5) med skötselinsatser skapa lövträdsdominerade områden och förlänga lövsskogsstadiet genom att röja bort gran. Men det är inte skogsbruk, utan naturvårdande skötsel.

Skulle kommunen ta seriöst på naturreservatsbildningen behöver skötselplanen revideras så att skogen i naturreservatet skyddas helt från skogsbruk.

Det framkom en tydligt dominerande uppfattning att kommunen ska gå över till att bruka skogen utan kalhyggen, på den skogsmark som brukas, utanför naturreservat. Sammantaget höll 93% helt eller delvis med om att skogarna som Luleå kommun brukar ska brukas hyggesfritt, genom att avverka utvalda träd istället för att kalhugga.

På den skogsmark som Luleå kommun brukar idag tillämpas kalhyggesbruk (trakthyggesbruk) som norm på skogsmarken, med undantag endast i vissa fullskiktade skogar med stor granandel. En bedömning är att 80 – 90% av den brukade skogsmarken således är under trakthyggesbruk. Detta rör skogsmark som brukas, då frågan är hur den ska brukas, och i det sammanhanget ingår inte den skog som skyddas. Det är att notera att skogsbruksåtgärderna röjning och gallring som genomförs idag, och omfattar ganska stora områden inom Hertsölandets naturreservat, är förberedande åtgärder i trakthyggesbruket för att få fram en likformig skog med mål att slutavverka den när den når tillåten ålder, dvs. att kalhugga.

6. Slutsats

Det finns en stark opinion för skonsammare skogsförvaltning än den som Luleå kommun bedriver.

7. Referenser

- (1) Fredman, Peter och Hedblom, Marcus. 2015. - Friluftsliv 2014. Naturvårdsverket rapport 6691.
- (2) Johansson, Victor. 2017. – En djupdykning i Bohusläns besöksnäring. Turistrådet i Västsverige.
- (3) Söderlund, Anette. 2012. – Lärare och elevers undersökande arbetssätt i naturvetenskap i årskurs 2 – 3. Examensarbete Högskolan i Dalarna. Falun.
- (4) Kaneklint, Thomas och Naalisvaara, Maria. 2014. - Att gotta sig i det gamla: en undersökning av autenticitet vid två svenska museer. Lunds universitet.
- (5) <https://www.norrbottn.snf.se/wordpress/lulea-kommun-arbetar-med-att-utveckla-lovskogsbiotoper/>

8. Bilaga

Intervjublankett.

Besökarintervju om Luleå kommuns skogar

Innan du intervjuar ska du ha fått en muntlig instruktion av någon i arbetsgruppen.

Plats: Alla intervjuer görs i Hertsölandets naturreservat

Datum:

Intervjuare, initialer:

Intervju nr idag:

Kursiv text är instruktion endast för interviuaren

OBS fälten för datum, intervjuare och intervju nr hämtas automatiskt till varje frågerad från formulärhuvudet

Intervjun görs på svenska (omfattar inte utländska turister, men svensktalande invandrare)

Be respondenten att säga till om något är oklart, och erbjud att förklara.

Intervjuaren noterar 1 i ruta under valt alternativ.

Inled: **Hej, jag/vi är från .....** (Naturskyddsföreningen/ornitologerna/Friluftsfrämjandet/svampklubb/floraförening...)

Vill du/en av er, svara på tre korta frågor om hur kommunen tar hand om sina skogar?

(I en grupp hinner endast en svara, om inte var och en är intresserad av att vänta på att alla deltagare svarar på alla frågor.)

Har du redan tidigare svarat på denna intervju ? (Välj då annan person att intervjua, så inte samma svarar flera gånger.)

1. Om du är på utflykt eller vandring, och kommer till ett kalhygge, hur blir din upplevelse?

- 1 Positiv
- 2 I huvudsak positiv
- 3 I huvudsak negativ
- 4 Negativ

Inget svar/Vet inte

Fråga	Datum	Intervjuare	Intervju Nr	1	2	3	4	Inget svar
1.								

Håller du med om följande påståenden?

(Beskriv nu, hur skalan 1 - 4 för svaren fungerar, från 1. Håller med helt och hållet, till 4. Håller inte alls med, och vad 2 och 3 betyder, så tonvikten ligger på att rangordna svaren 1 - 4, istället för att läsa upp all text som "håller delvis inte med", vilket försvårar förståelsen.)

2. Skogen i naturreservatet ska skyddas från skogsbruk.

- 1 Håller med helt och hållet
- 2 Håller delvis med
- 3 Håller delvis inte med
- 4 Håller inte alls med

Inget svar/Vet inte

Fråga	Datum	Intervjuare	Intervju Nr	1	2	3	4	Inget svar
2.								

Om skogarna som Luleå kommun äger utanför naturreservat:

3. Skogarna som Luleå kommun brukar ska brukas hyggesfritt (att avverka utvalda träd istället för att kalhugga).

- 1 Håller med helt och hållet
- 2 Håller delvis med
- 3 Håller delvis inte med
- 4 Håller inte alls med

Inget svar/Vet inte

Fråga	Datum	Intervjuare	Intervju Nr	1	2	3	4	Inget svar
3.								